PRAKTISCHE LEKTION

Diateza veprore dhe joveprore

Lektionskategorie: Mësime të gjuhës shqipe

> Dallimi midis veprores dhe joveprores, format me -hem dhe me «u», si dhe lidhja e tyre me foljet kalimtare.

Diateza veprore dhe joveprore

Diateza tregon marrëdhënien midis foljes dhe kryefjalës: a e kryen kryefjala veprimin apo e pëson atë. Shqipja ka dy diateza — **veproren** dhe **joveproren** — dhe kalimi nga njëra te tjetra bëhet me mjete morfologjike, jo me folje ndihmëse si në shumë gjuhë të tjera.

Përdorimi dhe qëllimi

Vlera	Kuptimi	Shembull
Pësore	kryefjala e pëson veprimin	*Libri **lexohet** nga shumë nxënës.*
Vetvetore	veprimi bie mbi vetë kryefjalën	*Unë **lahem** çdo mbrëmje.*
E ndërsjellë	dy a më shumë veta veprojnë mbi njëri-tjetrin	*Ata **takohen** çdo javë.*
Mesore	ndryshim gjendjeje pa vepruesin e shprehur	*Dera **u hap** nga era.*
Pavetore	veprimi paraqitet pa kryefjalë të caktuar	*Këtu **punohet** shumë.*

Si formohet joveprorja

Formimi ndryshon sipas kohës. Ky është dallimi kryesor që duhet mbajtur mend:

Koha	Mjeti	Veprore	Joveprore
E tashme	mbaresat **-hem, -hesh, -het ...**	laj	lahem
E pakryer	mbaresat **-hesha ...**	laja	lahesha
E kryer e thjeshtë	pjesëza **u**	lava	u lava
E kryer	folja **jam** + pjesore	kam larë	jam larë
Më se e kryer	**isha** + pjesore	kisha larë	isha larë
E ardhme	do të + lidhore joveprore	do të laj	do të lahem

Paradigma e së tashmes joveprore

Veta	lahem	vishem	hapem

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

unë	lahem	vishem	hapem
ti	lahesh	vishesh	hapesh
ai / ajo	lahet	vishet	hapet
ne	lahemi	vishemi	hapemi
ju	laheni	visheni	hapeni
ata / ato	lahen	vishen	hapen

Lidhja me kalimtarinë

Vetëm foljet **kalimtare** — ato që marrin kundrinor të drejtë — mund të kalojnë në diatezën pësore:

- *Mësuesi **shpjegon** mësimin. → Mësimi **shpjegohet** nga mësuesi.*
- *Punëtorët **ndërtuan** shkollën. → Shkolla **u ndërtua** nga punëtorët.*

Foljet **jokalimtare** si *fle, eci, vij, vrapoj* nuk marrin kundrinor të drejtë, prandaj nuk kanë pësore. Nga to formohen vetëm ndërtime pavetore: *Këtu **flihet** mirë.*

Kur përdoret joveprorja

- Kur vepruesi është i panjohur ose i parëndësishëm: *Dyert **mbyllen** në orën tetë.*
- Në gjuhën zyrtare dhe shkencore: *Kërkesa **shqyrtohet** brenda pesë ditëve.*
- Për veprime të përditshme mbi veten: *Zgjohem, lahem, vishem dhe dal.*

Fjalët sinjalizuese

Grupi **nga + emër** tregon vepruesin te pësorja: *u ndërtua **nga** punëtorët.* Mbaresat **-hem, -het, -hen** dhe pjesëza **u** para foljes janë shenja të drejtpërdrejta të joveprores.

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
Dera nuk hap.	**Dera nuk hapet.**	kryefjala e pësonë veprimin
Shkolla ndërtua vitin e kaluar.	**Shkolla u ndërtua vitin e kaluar.**	e kryera e thjeshtë joveprore kërkon *u*
Kam lodhur.	**Jam lodhur.**	e kryera joveprore ndërtohet me *jam*
Fëmija u fle.	**Fëmija fle.**	*fle* është jokalimtare, s'ka joveprore
u lahem	**lahem**	në të tashmen nuk përdoret *u*

Provo vetë

1. Dera ___ (hap) çdo mëngjes. *(hapet)*
2. Shtëpia ___ (ndërtoj) vitin e kaluar. *(u ndërtua)*
3. Unë ___ (zgjoj) në orën shtatë. *(zgjohem)*

ENGLISH FOR LIFE

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

4. Ktheje në pësore: «Mësuesi shpjegon mësimin.» *(Mësimi shpjegohet nga mësuesi.)*

Burime dhe referenca

- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.